
EVEREST
2033

tamadres.com

HİLMİ YAVUZ

1936, İstanbul doğumlu. İstanbul'da Kabataş Erkek Lisesi'ni bitirdi. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde okudu. Bir süre gazetecilik yaptı. İngiltere'de BBC Radyosu Türkçe Bölümü'nde çalıştığı yıllarda (1964-69) Londra Üniversitesi'ne bağlı University College Felsefe Bölümü'nde yüksek öğrenimini tamamladı. Dönüşünde *Cumhuriyet* (bir kısmı Ali Hikmet imzasıyla) ve *Milliyet* gazetelerinde kitap eleştirileri, incelemeler; *Yeni Ortam*, *Politika* gazetelerinde köşe yazıları yazdı. Uzun yıllar Mimar Sinan ve Boğaziçi Üniversitelerinde Uygurluk Tarihi ve Felsefe okuttu. Mimar Sinan Üniversitesi'ndeki öğretim üyeliği görevinden emekli oldu (2001). İki oğlu (Ali Hikmet ve Ömer Emre) ve iki de torunu (Mercan ve Yunus Ali) vardır.

Şiire başlayışı, lise yıllarında *Dönüm* dergisindedir. İlk kitabı *Bakış Kuşu*'nu (1969) *Bedreddin Üzerine Şiirler* (1975), *Doğu Şiirleri* (1978), *Yaz Şiirleri* (1981), *Gizemli Şiirler* (1984), *Zaman Şiirleri* (1987), *Söylen Şiirleri* (1989), *Ayna Şiirleri* (1992), *Çöl Şiirleri* (1996), *Akşam Şiirleri* (1998), *Yolculuk Şiirleri* (2001), *Hurufları Şiirler* (2004), *Kayboluş Şiirleri* (2007), *Yara Şiirleri* (2012), *Lânet Şiirleri* (2017) ve *Talan Şiirleri* (2021) izledi. Toplu şiirlerini *Gülün Ustası Yoktur* (toplu şiirler I) ve *Erguvan Sözler*'de (toplu şiirler II) (1989) derledi. Toplu şiirleri 2006 yılından itibaren *Büyüsün, Yaz!* adıyla yayımlanmakta.

Deneme ve incelemelerinden bir kısmı *Felsefe ve Ulusal Kültür* (1975), *Roman Kavramı ve Türk Romanı* (1977), *Kültür Üzerine* (1987), *Yazın Üzerine* (1987), *Denemeler Karşı Denemeler* (1988), *Dilin Dili* (1991), *İstanbul Yazıları* (1991), *Okuma Notları* (1992), *İstanbul'u Dinliyorum* (1992), *Geçmiş Yaz Defterleri* (1998), *İnsanlar, Mekânlar, Yolculuklar* (1999), *Özel Hayattan Küreselleşmeye* (2000), *Budalalığın Keşfi* (2002), *Kara Güneş* (2003), *Sözün Gücü* (2003), *Bulanık Defterler* (2005), *Edebiyat ve Sanat Üzerine Yazılar* (2005), *Biz Bu Dünyadan Değil miydik?* (2006), *Yüzler ve İzler* (2006), *İslam'ın Zihin Tarihi* (2009), *Türkiye'nin Zihin Tarihi* (2009), *Alafrangalığın Tarihi* (2009), *Okuma Biçimleri* (2010), *Felsefe Yazıları* (2010), *Avrupa'nın Zihin Tarihi* (2012), *Lirik Defterler* (2018), *Bebçet Hoca* (2019) adlı yapıtlarıdır.

Ceviz Sandıktaki Anılar'da (2001), ilk gençlik yıllarına ilişkin anılarını derledi. *Taormina* (1990), *Fehmi K.'nin Acayip Serüvenleri* (1991) ve *Kuyu* (1994) adlı üç de anlatı yazdı.

Doğu Şiirleri ile 1978 Yeditepe Şiir Armağanı'nı, *Zaman Şiirleri* ile de 1987 Sedat Simavi Büyük Edebiyat Ödülü'nü kazandı. Nobel Edebiyat Ödüllü Şilili şair Pablo Neruda'nın 100. doğum yıldönümü dolayısıyla, Neruda'nın şiirlerini Türkçeye çevirdiği için 2004 yılında Şili Cumhurbaşkanlığı'nın özel Şeref Madalyası verildi.

Kendisine 2007 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nden, 2011 yılında da Çanakkale 18 Mart Üniversitesi'nden Fahri Doktora unvanı verildi.

OKTAY AKBAL - HİLMİ YAVUZ

SANKİ HER ŞEY
DAHA DÜN GİBİ

Yayına hazırlayan: Sakine Korkmaz

§

Yayın No 2033
Türkçe Edebiyat 849

Sanki Her Şey Daha Dün Gibi
Oktay Akbal - Hilmi Yavuz

Yayına hazırlayan: Sakine Korkmaz
Kapak tasarımı: Umut Peh
Sayfa tasarımı: Muzaffer Aysu

© 2021, Oktay Akbal - Hilmi Yavuz
© 2021, bu kitabın Türkçe yayın hakları
Everest Yayınları'na aittir.

1. Basım: Nisan 2021

ISBN 978-605-185-596-7
Sertifika No: 43949

Bu yapının yayım hakkı Oktay Akbal vârislerinin ve
Hilmi Yavuz'un temsilcisi ONK Ajans Fikir ve Sanat
Eserleri A.Ş.'den devralınmıştır.

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 45099
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI

Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (0212) 513 34 20-21 Faks: (0212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap
www.facebook.com/everestyayinlari
www.instagram.com/everestyayinlari

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

**SANKI HER ŞEY
DAHA DÜN GIBI**

tamadre.com

Sunuş

Oktay Ağabey'in sevgili eşi Ayla Akbal, 2014 yılında, eşinin ölümünden yaklaşık bir yıl önce, Akyaka'dan [uzun yıllardır orada yaşıyorlardı!] İstanbul'a geldiğinde beni aradı ve bana, Oktay Ağabey'e Londra'dan yazdığım mektupları verdi. Pembe bir dosyanın içindeydi mektuplar, üzerinde "Hilmi'nin Mektupları" yazıyordu. Oktay Ağabey'in bu mektupların bana verilmesini istediğini söylediğinde, Ayla Hanım'a, onun bana yazdığı mektupları da sakladığımı bildirdim. "İzninizle yayımlamak istiyorum!" dedim. Ayla Akbal'ın izni ve yüreklendirmeleri olmasaydı, bu kitabın yayımlanması söz konusu olmayacaktı. Elbette, Oktay Ağabey'in çok sevgili kızı Oya'nın bu konudaki içtenlikli izni de... Teşekkürüm her ikisine de sonsuzdur.

Gerek Oktay Ağabey'in gerekse benim, şimdi yaşayan ya da çoktan göçmüş bazı arkadaşlarımıza ilişkin ve açıklanmasının etik olmayacağını düşündüğüm özel bazı ufak bölümleri yayımlamamaya karar verdim. Doğru olan buydu çünkü...

Mektupların fotoğraf ve görsellerle zenginleştirilip düzenlenmesinde ve notlandırılmasındaki titiz çalışması için sevgili editörüm Sakine Korkmaz'a ve bu mektuplara gösterdikleri ilgi için başta sevgili Saadet Özen olmak üzere Everest Yayınları'na kalbi şükranlarımı sunarım.

tamadres.com

Okday Akbal: Lekesiz, saf ve aydınlık bir çocuk yüzü...

Okday Akbal öldü: Bu benim gençliğimin ölümü demekti. Gençliğin ölümü! Yaşamda en acı veren ölümlerden biri...

Okday Akbal'ı, -ki benim için daima 'Okday Ağabey'dir- 1950'li yılların ortalarında tanıdım. Fatih'te, şimdi bir banka şubesi olan PTT binasının önünde, Selahattin Abi'nin tezgâhında gazete satıyordum ve Garipler Sokağı'ndan tanıyordum hikâyeci Okday Akbal'ı... Sık sık annesini görmek için Fatih'e geliyor, onu hayranlıkla seyreden gazete satıcısı genç çocuktan gazete alıyordu.

Bir gün olanca cesaretimi toplayarak kendimi tanıttım. Behçet Hoca'nın [Necatigil] öğrencisiydim; Hoca, hikâyelerini okutmuştu bize. Sonradan her görüşmemizde benimle ilgileniyor, neler yazdığımı soruyor, yazdıklarımı görmek istiyordu...

Babam Hikmet Yavuz uzun yıllar T.C. bürokrasisinde görev almış bir idareci olarak emekli olduğunda, aile onun emekli maaşıyla geçinmek durumunda kalmıştı. Bir kira evinde oturuyorduk ve geçim giderek zorlaşıyordu. Babamın kaygılı yüzünden anlıyordum bunu.

Okday Ağabey'le tezgâhın önünde konuşurken, birdenbire "Abi" dedim, "Ben çalışmak istiyorum. Bir iş bulmama yardımcı olur musunuz? Mesela, gazetede?"

1957 yılı Şubat ayı başında, Cağaloğlu'nda, Molla Fenarî Sokak'ta, *Vatan* gazetesinin cümle kapısından içeri girerken, siyahi ve çok şişman kapıcı [Sunusî Efendi], tam bir Arap Bacı ağzıyla "Ayo, nereye?" diye sorduğunda, yanıtlım "İhsan Ada'yı göreceğim!" olmuştu.

İhsan Ada, yazı işleri müdürü, kalın gözlüklerinin arkasından dikkatle baktı. "Okday Akbal sizden söz etti" dedi; "Hukuk'ta öğrenci imişsiniz. Sizi şimdilik musahhîh olarak deneyeceğiz. Akşam 19.00'da başlıyor mesai, gece yarısından sonra bitiyor..."

Vatan gazetesinde başmusahhîh Kâzım Özdilci Hoca'nın çömezi olarak musahhîh yamaklığına başladığımda 21 yaşımıdaydım. [Özdilci Hoca deyip geçmemeliyim: O yıllarda 60'lı yaşlarındaydı, fevkalâde zeki, cin fikirli, nüktedan ve donanımlı biriydi. Gazetenin sahip ve başyazarı Ah-

met Emin Yalman'ın başyazı metinlerini düzelterek kadar! Yanılmıyorsa, Ali Kemal'in oğlu, Büyükelçi Zeki Kuneralp'in de kayınpederiydi!) Oktay Ağabey gece sekreteriydi. Geceleri gazeteyi başmürettip Haydar Usta, dişlerini sıkıp gıcırdatarak [bu onun tık'lerinden biriydi!] birinci sayfayı onun nezaretinde bağlarken, İdare Müdürü Nezih Abi [Nezih Yener] ikinci mürettip Ayan Usta'ya şakacıktan takıldığında Ayan, elindeki çelik kumpasla Nezih Abi'yi sokağa kadar kovalıyor, mürettip çıracı Korsan'ın [kimse adını bilmiyor, herkes onu böyle çağırıyordu;- 'Korsan'lığı bir elinin sadece bir parmaklı oluşundandı], Oktay Ağabey'e getirdiği birinci sayfa provası onaylandığında, saatler gece yarısından iki saat ötesini gösteriyordu ve Fatih'e son tramvayı kaçırmışken, Oktay Ağabey, ben ve Korsan yola düşüyor; Çarşıkapı, Beyazıt, Vezneciler ve Şehzadebaşı'nın tenha yollarından güle söyleşe Fatih'teki evlerimize gidiyorduk. Oktay Ağabey, 34 yaşındaydı...

Şimdi bu yazıda Ölüm'le Yaşam'ı birlikte yazıyorum. Melih Cevdet Anday, bir yazısında "Ölenin kısa bir süre önce yaşadığını düşünmek her zaman şaşırtacaktır bizleri." demişti: Ben de şimdi Oktay Ağabey'i anımsadığımda, o şaşkınlığı duyuyorum.

Bir süre, sanırım iki ay kadar, *Vatan* gazetesinde, Kâzım Özdilci Hoca'nın rahle-i tedrisinde musahhah çıraklığı yaptıktan sonra, 1957'nin Nisan ayı başında, bir gece geç saatlerde, her zamanki gibi gazeteyi bağlayıp ve elbette yine her zamanki gibi Fatih'e son tramvayı kaçırarak yollara düşmüşken Oktay Ağabey'e, 'muhabir' olmak istediğimi söyledim. Gerçek anlamda gazeteciliğin habercilik, yani muhabirlik olduğunu düşünüyordum.

Mayıs ayı başları olmalı. *Vatan* gazetesinin istihbarat şefi Kemal Aydar'ın beni görmek istediğini söylediler. Ertesi gün, alessabah, kolalı yakalı beyaz gömleğim ve kravatımla Kemal Abi'nin karşısına çıktım. Bana, kısaca genellikle hem sayıca az hem de rutin olan haberlerin söz konusu olduğu [bunu sonradan öğrenecektim!] bir pazar günü istihbarata yardım edebileceğimi söyledi.

O pazar günü, istihbarat şefliğine vekâlet eden Mesut Özdemir, beni Bekçiler Derneği'nin kongresine gönderdi;- kongreyi izleyecek ve haber yapacaktım.

İyi güzel de, böyle bir haberin sıradan bir haber olacağını ve olsa olsa gazetenin ikinci sayfasında tek sütunluk ‘Şehir Haberleri’nde bir yer bulabileceğini tahmin etmek zor değildi. Öyleyse bir şeyler düşünmeli ve bu haberi albenili bir biçimde yazmanın yollarını aramalıyım.

O günlerde Türkiye’de iktidarla muhalefet arasında, gazetelerin deyişle bir ‘Bahar Havası’ esmekteydi. Adnan Menderes ve İsmet İnönü arasındaki o sert ve gergin ilişkilerin yerini ılımlı, serinkanlı ve medeni bir diyalog almıştı. Bekçiler Derneği’nin kongresini izlerken fark ettim: Orada da iktidar ve muhalefet kavgası vardı! Birbirlerine karşılıklı atıp tuttuktan sonra, iktidar ve muhalefet sarmaş dolaş olmuş, kongre bir ‘Bahar Havası’ içinde sona ermişti.

Gazeteye döndüm ve biraz da mizahi bir üslupla bir haber yazdım. Haber ertesi gün, *Vatan*’ın birinci sayfasında, çift sütun, “Bahar Havalı Bekçi Kongresi” başlığıyla çıktı. Başlığın altında da benim adım vardı! Gazetedeki ve gazetecilik yaşamımdaki, ilk imzam. 1957 yılı, Mayıs ayıydı...

Oktay Ağabey’i anlatırken, kendimi de anlattığımın ayırındayım. Ne yapalım ki, yaşamların birbiriyle örtüşmesi kaçınılmaz oluyor. *Vatan*’dan ayrılıp *Cumhuriyet* gazetesine, oradan da Londra’ya gidinceye kadar Oktay Ağabey’le çok sık görüşmediğimizi anımsıyorum;- tâ ki o, 1966 yılında, kısa bir süre için Londra’ya gelinceye kadar...

Londra’ya gelmeden önce de, uzun mektuplar yazdım ona: 1. basımı 1968 Mart ayında yapılarak kitaplaşan *Günlerde*’sinin 10 Mart 1966 Perşembe güncesinde ona yazdığım bir mektuptan söz ediyor: “Hilmi Yavuz’dan Londra’ya, Flaubert’e”

Mektupta Flaubert’in ‘*Duygusal Eğitim*’inde Moreau’nun, M. Dambreuse’ü eleştirirken söylediklerini aktarmışım. Şöyle demiş Moreau, Dambreuse gibiler için: “Hepsi oradalardı: Cumhuriyetçilere, Kralcılara, İmparatora, Direktuvaya bağlılık yeminleri edenler. Özel çıkarlarını korumak için, değil Fransa’yı, tüm insanlığı satışı çıkarır bunlar...” Ah, keşke yalnız Fransa’da olsalardı!

Oktay Akbal, 20 Nisan 1983 günü, *Günlükler*’ine şunları yazmıştı: “60 yaş!.. Biri deseydi bir gün bunca yılı geride bırakacağımı, güler miydim, inanır mıydım? İnsana önceden duyurulmalı ne kadar yaşayacağı... O zaman belli bir plan yapardık, zamanı boşuna harcamazdık: Daha iyi mi

olurdu, bilmem. Ne kadar var? Ne kadar var sona? Bunu artık bilmek istemem. İş işten geçti.”

Oktay Ağabey’in, bilmek isteyip de sonradan vazgeçtiği ‘şey’i, biz biliyoruz artık: Ölüm, geçmiş zamanı bilmektir: “Ne zaman öldü?” O, bu ‘günlük’ü yazdıktan sonra tastamam 32 yıl daha yaşadı. Onu Akyaka’daki evinden telefonla aradığımda, bana “Ölmek istiyorum, Hilmi, ölmek istiyorum!” demişti...

“Bir yerde her şey bitecek” diye yazmıştı: “Herkes için bir yerde her şey bitecek! Hep bu korku! Yaşam denilen ‘şey’ neyse, o bitecek diye korkmak... Okurken, yazarken, gezerken, konuşurken bir şey giriyor araya, önümüze, tadını kaçırıyor yaşamanın.”

‘Gezerken, konuşurken...’ Evet, çok gezdik onunla, çok konuştuk: Bundan 50 yıl önce, 1966’nın Eylül ayında gelmişti Londra’ya. 12 Eylül 1966 Pazartesi günü ‘günlük’ü şöyle başlıyordu: “Yürümek, yürümek, yürümek. Sokaklar, caddeler. Oxford Street, Picadilly Circus, Trafalgar Sq., National Gallery...” İki gün sonrası: “Dün Hilmi’yle Londra’nın uzakça bir semtine gittik.” Sonra Hyde Park’ta oturmuşuz: “Hilmi ile şiirler okuyoruz, edebiyattan söz ediyoruz: [...] Yürüyoruz sonra, uzun uzun yürüyoruz.” [17 Eylül, 1966, Cumartesi]. Ertesi gün Londra’dan Paris’e yolcu ediyorum onu: Bir gece önce gece yarısına kadar konuştuğumuzu yazmış ‘günlük’üne...

Neler konuştuk gece yarısına kadar? Yarım yüzyıl geçmiş aradan! Oktay Ağabey’le ne konuşulur ki, edebiyattan başka? Gerçek bir ‘edebiyat adamı’ için yaşamak budur: ‘Yaşasın edebiyat!’ derken, yüceltikleri kendi yaşamlarıdır edebiyat adamlarının ve gerçekten yüceltilmeye değer yaşamlarıdır onlar.

Ben Londra’dan döndükten sonra askere gidinceye kadar *Meydan Larousse*’da çalıştım. Oktay Ağabey de oradaydı, sevdiğim öteki edebiyat adamları da: Vedat Günyol, Adnan Benk, Rauf Mutluay... Öğle yemeği arasında Oktay Ağabey ve bazen Galip Üstün’le, Cengiz Tuncer ve Aydın Emeç’in, Bâbüalî’de Vilayet Han’ın tam karşısında, köşede, ‘e yayınları’ bürosuna uğruyor, oradan sıklıkla, Sirkeci Yokuşu’nun başındaki İstanbul Lokantası’na, ara sıra, Nimet Abla Gişesi’ne gelmeden, hemen orada, Hacıbabâ’ya ya da Sirkeci Gar Lokantası’na gidiyorduk. 12 Mart öncesi ve sonrası günler...

1972'de, Ankara Silahlı Kuvvetler Dil Okulu'nda tamamladığım yedek subaylıktan sonra İstanbul'a döndüğümde, işsizdim. Biri bir yaşında, öteki yeni doğmuş iki oğlum vardı, -annem bizimle yaşıyordu ve ben beş parasızdım! Allah'tan, eşim çalışıyordu ve çocukların bakımı işini annem ve kayınvalidem üstlenmişlerdi. Oktay Ağabey, yine her zaman ki gibi, sıyanet meleğimdi. Onun aracılığı ile *Varlık* dergisinde çalışmaya başlamıştım. 1972 yılı Oktay Ağabey'in yaşamında büyük bir kopmayı imler. 49 yaşındaydı ve ondaki hep bastırılmış 'Mecnûn'dan da füzûn âşıklık istidâdi' gün yüzüne çıkmıştı. O günlerde onunla Gülhane Parkı'nda, tıpkı, 1950 sonlarında gece yarılardan çok sonra gazeteden çıktığımızda Cağaloğlu'ndan Fatih'e ya da Londra'da, Notting Hill Gate'den Bush House'a kadar yaptığımız gibi 'uzun uzun yürüyor' ya da geceleri bir kahvede gece yarılarna kadar uzun uzun konuşuyorduk... O yıllarının sırdaşıydım ben;- 'âşıklık istidâdi'nin, kaygılarının, bahtiyarlıklarının...

Akbal, benim tanıdığım en dürüst, en iyi niyetli insanlardan biridir. Bunca yıllık dostluğumuza karşın, bir tek gün, bir tek kişi için, kötü söz söylediğine tanık olmadım. Bütün yapıp ettiklerine karşın, Dağlarca'ya bile kızamamıştır Oktay Ağabey. Uzun bir süre *Cumhuriyet* gazetesinde yazdı. Gerçek ve 'ivazsız garazsız' bir Kemalist olarak... Kemalizm, onun için, hiçbir zaman bir iktidar aracı olmamış, ara sıra öyle görünse de Kemalizm'i, jakoben bir cunta anlayışına indirgememiştir. Gerçek bir Batılıdır Oktay Akbal. Gençlik yıllarında Necip Fazıl'ın *Büyük Doğu* dergisinde çalıştığını ve orada yazılarının çıktığını pek az insan bilir. *Büyük Doğu*'da yazdığı yıllarda da o kadar Batılıdır ki, Necip Fazıl, ona 'Avrupai Oktay Bey!..' diye takılmaktadır, çoğu zaman...

Oktay Akbal: Lekesiz, saf ve aydınlık bir çocuk yüzü...